

Književne novosti

Etbin Kristan: Ljubislava. Drama v petih dejanjih. Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1907, Cena broš. 2 K, eleg. vez. 3 K 20, po pošti 20 h več. To lepo delo, ki smo ga ocenili že ob uprizoritvi v našem gledišču, priporočamo vsem ljubiteljem dramske literature toplo v kupovanje.

Rado Murnik: Znanci. Povesti in orisi. V Ljubljani 1907. Založil L. Schwentner. — Cena broš. K 2—, eleg. v platno vez. K 3— (po pošti 20 h več).

Važno vprašanje pri slovenskem pisatelju je: „Ali ima kaj sovražnikov?“ „Ima tega in tega,“ morejo izvedenci navadno odgovoriti prav sigurno. — Ima li Murnik kaj sovražnikov? Preudarjamo in preudarjamo, a ne najdemo jih. To je tem bolj znamenito, ker skoraj ni človeka pri nas, ki bi ga ne bil Murnik kakorkoli okregal. Pa da mu tega nihče ne zameri, nihče pri nas, ki smo dovolj občutljivi? To izvira odtod, ker Murnik nikoli ne postane oseben, naj ima tudi v mislih kako določeno osebo, ampak daje svojim dovtipom in zasmehljajem vedno splošno ozadje: zna namreč iz dotične osebe izluščiti tip in proti tipu se obrača potem njegova ost in njegovo ščegetanje. To je eno. Drugo pa in v zvezi s tem je, da Murnik nikoli ni zloben; v njegovi službi ni vrag ali sovrag, ampak le navihani škrat. Zato čitamo tako radi in res z užitkom njegove humoreske in satire, daljše in krajše.

Murnik ni naprosto zbijalec šal in dovtipov; on je umetnik in hoče biti umetnik. Njegovim proizvodom se vidi, da jih ni iztresal in tudi ni hotel usipati kar iz koška; stroga in vestna preudarnost se kaže na njih; učinkovito se vrši razvoj in praznih puhlic in frazarske gostobesednosti pri njem ni. Že v prvih stavkih vsakega spisa spoznamo Murnika; tako daleko se razlikujejo njegovi izdelki od prisiljenih in pustih lažihumoresk raznih njegovih posnemalcev. Ima jih namreč — žal — precejšnje število; ti si izposojajo pri njem njegovo orodje, sploh ves njegov aparat. A ni še vsakdo kovač, ki nabija s kladivom in ščiplje s kleščami! Kovač je le Murnik, drugi so nabijači, ščiparji ali celo kovarji.

Kar neomejeno hvalo zasluži Murnik tudi zaradi svojega jezika. Tu je virtuozi; v jezikovni bogatosti ga prekaša ta in oni, a v plastičnosti in izklesanosti, se mi zdi, je on mladane edini svoje vrste. In baš njegov jezik je zanj silne važnosti; kajti dobro polovico humornosti on dosega z zgolj jezikovnimi sredstvi.

Skratka: Murnik ne uganja burk, ampak njegova šaljivost mu je tudi — resna stvar. Šaljivost mu ni samo namen, ampak pod njeno obliko so prikrite ideje, ki jih pisatelj postavlja v svet. To daje njegovim spisom trajno vrednost in omogočuje, da jih radi čitamo večkrat in večkrat, dočim maramo zgolj dovtipkarije poslušati le enkrat. Murnik je vrhutega v svojih nazorih jako preudaren in — da govorimo čisto po domače — zelo pameten človek. Bil je tak že v prvih svojih nastopih pred dobrimi desetimi leti, tedaj ko je Stritar opozarjal na njegov talent. Kako zdrav okus je kazal v svojem nastopu proti ondanjim dekadentom! Dobro se še vsi spominjamo, kako izborna je persifliral njih z mršavostjo načipkano poezijo, smešec jih z njih lastnim orožjem; in kdo bi se ne bil zabaval ob koristnih karikaturah javnih nastopov, bobnečih govoranc in posurovelosti parlamentarnega občevarja?